

Tov volova

U broju 8-9-1954. Agronomskog glasnika iznio je ing. Ml. Vojtjehovski koristan i veoma potreban prikaz o gornjoj temi. Ovo je bilo potrebno, jer je tov goveda do nedavna bio kod nas posvema zanemaren. Ne samo da se za domaću potrošnju klala stoka neposredno sa sajma, iz staje, nego se čak htjela i u inozemstvo izvoziti nepripravljena, neujednačena stoka bez ikakvog prethodnog tova. Konačno se došlo do saznanja, da je neodrživo klati »zelenu«, mršavu, čak izgledniju stoku. To je neekonomičan posao, takvo meso ne zadovoljava kvalitetom, nema gotovo nikakvih masnoća, nema kalorične vrijednosti, koža je slaba, klaoničko iskorištenje nisko. Naročito ne odgovara takva stoka za izvoz. Iz svih tih razloga mi ćemo morati prići sistematskom planskom tovu stoke određene za klanje.

Ako razmotrimo našu potrebu na mesu (animalne bjelančevina) za domaću potrošnju i izvoz, pa odbivši »ostalo« meso — svinjetina, teletina, ovčetina, perad pa i ribe — ostaje, da trebamo u NRH na godinu oko 25.000 tona goveđeg mesa. Da se pokrije ta potreba, trebalo bi zaklati oko 85.000 volova, krava i junadi prosječne težine mesa oko 280 kg, dakle klaonički randman 50 i više posto. Od ovih 85.000 stoke otići će 30—35.000 kao mršava, za tov nesposobna »kobasičarska« roba; oko 25.000 poklat će se izravno, jer će donekle zadovoljavati, a 25.000 trebalo bi bezuvjetno toviti prije klanja. Vremenom ćemo možda toviti i svih 50.000 goveda u NRH, kada se taj posao uvede i kada konačno uvidimo, da zahvaljujući stanovitim ekološkim prilikama baš mi u NRH imamo stoku s tako kvalitetnim mesom, da nam u tom pogledu može malo tko u Evropi konkurirati. Samo mi tu stoku ne znamo prirediti za tržište. Nekada su naši utovljeni volovi išli čak do Hamburga (za kuhinje prekomorskih brodova) a njemački i švicarski klaonički stručnjaci veoma su ih cijenili. Ovaj pothvat — tov 25.000 goveda izgleda u prvi mah neprovediv i priznajemo, bit će teško provesti ovu zamisao. Bez snažnog zahvata poljoprivrednog zadrugarstva ne će stvar uspjati.

Ing. Vojtjehovski ukazao je na jedan put, a to je tov volova kroz polj. pecare žeste ili kako ih u istom broju Agr. glasnika ing. A. Golušić naziva »špiritare« i iznosi prijedlog: »zabraniti u ovoj godini preradu kukuruza u špirit, a špiritare orijentirati na defektni kukuruz, sitni krumpir i t. d. »Neosporno je ing. Golušić među agronomima najpozvaniji, da dađe razjašnjenje o situaciji sa žitaricama u NRH. No smatram da po njemu navedena mjera nije opravdana osim ako se »špiritare« promatraju isključivo s gledišta špirita. No Vojtjehovski je ulogu špiritara prikazao s ispravnog gledišta, t. j. kao pro-

izvođače džibre i centre za tovljenje volova, a to im je doista glavni i osnovni zadatak. Mi ne možemo sada odjednom u kampanji uputiti polj. pecare isključivo samo na defektni kukuruz, sitni krumpir i ono neodređeno »i t. d.«. Poljoprivredne su pecare u kampanji 1953. ipak preturile oko 2.000 utovljenih volova, što je sve izvezeno u inozemstvo. Nema sumnje, da se funkcioniranje polj. pecara pogledom na sirovine može i drugačije usmjeriti, ali to ne ide od danas na sutra. Za ovu smo kampanju zbilja upućeni na kukuruz, a sasvim je razumljivo, da će u prvom redu ići havarirani kukuruz, ako ga — ima.

Uostalom račun prerade 2945 tona kukuruza, koliko je u god. 1953. prerađeno u špirit, pa pod pretpostavkom, da ova količina ostane i u kampanji 1954.-55. pokazuje u financijskom pogledu povoljnu bilancu. Spomenutih 2945 tona kukuruza ima tržišnu vrijednost à Din 19.—

Prerađeno u špirit na bazi 100 kg jeste 39,6 (po Alf. Wagner) okruglo 40 lit špirita jest ukupno 1,178.000 lit alkohola po Din 105.—	Din 123,690.000.—
2000 tovljenika prodano po Din 117,040.—	Din 234,080.000.—
Ukupno Din 357,770.000.—	

Tehnološkim se procesom daje sadržaj kvasaca, a time bjelančevina u džibri znatno pojačati i po volji regulirati.

Ako računamo čistu dobit kod tova volova po Vojtjehovskom sa Din 39.323.— po jednom volu čini to ukupno za 2000 volova Din 78,646.000.—
pribrojivši tome brutto vrijednost špirita sa Din 123,690.000.—

Ukupno Din 202,336.000.—

Ako bi pogledom na zamjenu bjelančevina pohranjenih u džibri točili suhim kukuruzom (oko 730 kg), to bi sa 2945 tona utovili oko 4000 volova. No sada se kalkulacija troškova mijenja i na mjesto dobiti od Din 39.323.— nastupa dobit od Din 29.007.— po tovljeniku, jer hrana stoke namjesto Din 12.241.— iznosi Din 24.396.—, pa ne obazirući se i na još neke druge skuplje stavke dobit oko 4000 tovljenika predstavlja Din 116,028.000.—.

Uza sve to ima u napomeni Golušića istine o potrebi i korištenju i drugih sirovina u polj. pecarama. Mislimo u prvom redu na što skoriju preorijentaciju, i to na preradu šećerne repe u alkohol. Samo bi trebalo da se ove tvornice snabdiju t. zv. Rapid aparatima za rezanje repe u rezance i difuziju soka iz rezanaca. Kapacitet im je 200 mtc repe kroz dan, pri čemu ostaje oko 140, a i više mtc mokrih izluženih rezanaca već prema mehanizaciji presovanja po izluženju. Za 100 volova u tovu pri jednoj tvornici treba na dan oko 50 mtc svježih rezanaca. Ostatak (90 mtc) svakodnevno se ansilira i služi kasnije za daljnje dvije ture volova po 100 komada ili ukupno tovljenje 300 volova u vremenu od 1. IX. do 30. VI. iduće godine. Kampanja rada s repom 100 dana, kampanja svakog tova također po 100 dana. Ukupna potreba šećerne repe 20.000 mtc, za čiju je proizvodnju potreban sjetvena površina od 80—100 ha.

Iz te količine repe može se na bazi 7,06 lit iz 100 kg repe sa 15% šećera (Wagner) polučiti 141.200 lit špirita. Sa 100 ha dobijemo 2500 mtc kukuruza jest 100.000 lit špirita. Preradom 2500 mtc kukuruza dobijemo 8750 hl. džibre sa kojom možemo utoviti samo 160 volova.

Račun je jasan i doista treba tražiti preorijentaciju na šećernu repu. Kroz to ćemo uštedjeti sjetvensku površinu a financijski nam račun pokazuje veći rentabilitet i mogućnost povećanja broja goveda u tovu. S razumnom organizacijom moglo bi se na taj način utoviti kroz polj. pecare oko 5000 volova.

Ovdje smo se dotakli tova goveda sa svježim i ansiliranim rezancima šećerne repe. Tri šećerane u NR Hrvatskoj mogu godišnje proizvesti oko 2 do 2,500.000 mokrih rezanaca. Ako se odračunaju rezanci, koji po ugovoru pripadaju proizvođačima repe, mogli bi se za svrhe tova odvojiti oko 1,000.000 mtc rezanaca što bi bilo dovoljno, da se u kampanji utovi oko 20.000 goveda što s tovljenicima iz polj. pecara čini ukupno uvodno spomenutih 25.000 tovljenika.

Ako ovo polučimo u naredne 2—3 godine značit će to golem napredak prema današnjem stanju. Po današnjim izvoznim cjenama predstavlja ova utovljena stoka vrijednost preko 3 (tri) milijarde dinara.

Već danas moramo misliti, kako ćemo i ostatak stoke (25.000) bar donekle utoviti pašnim i suhim tovom (Lonjsko polje). Uređeni pregonški pašnjaci — stajska nastamba što jednostavnija.

Pri poslu tova valja imati slijedeće na umu:

a) Za uspjeh akcije s repinim rezancima potrebna je najuža suradnja šećerana sa zadrugarstvom. Razumljivo je, da će se ovdje morati ukopčati i državna poljoprivredna dobra.

b) Organizacija prodaje mora ići preko zadrugarstva, da proizvođači tovljači izravno sudjeluju kod realizacije utrška, jer današnji postupak, gdje izvozna poduzeća oberu kod izvoza kajmak, ne djeluje stimulatивно na tendenciju tovljenja. Poduzeće tova KSPZ — Varaždin, pecara Petrijanec, čije račune iznosi ing. Vojtjehovski, imalo je sreću ili spretnost, da su vjerojatno izravno prodali tovljenike u Izrael po Din 160.— kg. Ostali neki tovljači prošli su mnogo slabije, jer na prodajnoj cijeni od Din 160.— kg participirali kod »svog« izvoznog poduzeća samo na razlici prirasta težine žive vage, a to je samo oko 100 kg, a ne na ukupnoj težini žive vage.

c) Trebat će zavesti naučni studij oko tovljenja stoke, jer ne možemo ostati kod »stajskih tajni« nekadanjih veleposjedničkih tovljača. Trebat će proučavati najprikladniju starost tovljenika, metodu tova teladi, a naročito junadi, studij područja, gdje uspijeva najprikladniji mesnati tip za tov, proučavanje pojedinih gojidaba mesnatih tipova, i uopće sve, što ima veze da nam unaprijedi tovljenje goveda i učini ga što rentabilnijim.